

RIGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE
INŽENIEREKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE

RIGA TECHNICAL UNIVERSITY
FACULTY OF ENGINEERING ECONOMICS AND MANAGEMENT

51. RTU STARPTAUTISKĀ ZINĀTNISKĀ KONFERENCE

RTU IEVF Ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātniskā konference (SCEE'2010)

Rīgā 2010. gada 15. oktobrī

KONFERENCES ZIŅOJUMU TĒŽU KRĀJUMS

51 INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF RIGA TECHNICAL UNIVERSITY

RTU FEEM Scientific Conference on Economics and Entrepreneurship (SCEE'2010)

October 15, 2010

Riga

CONFERENCE ABSTRACTS PROCEEDINGS

RTU Izdevniecība
RTU Publishing House
Rīga 2010

51. RTU Starptautiskā zinātniskā konference. RTU IEVF Zinātniskā konference (SCEE'2010). – Konferences materiāli. – Rīga: RTU Izdevniecība, 2010. 67 lpp.

51 International Scientific Conference of Riga Technical University “: RTU FEEM Scientific Conference on Economics and Entrepreneurship (SCEE'2010). - Conference Abstracts and Programme, 2010, 15 October. – Riga: RTU Publishing House, 2010. p.67.

The Proceedings contain collected abstracts from conference sections. All abstracts were peer reviewed. The style and language of abstracts were not edited.

© Riga Technical University, 2010
© RTU Publishing House, 2010

ISBN 978-9934-10-061-1

Saliņš D. FIRE-EXTINGUISHING WITH WATER INITIATION CAVITATION	53
Skribans V. ESTIMATION OF THE ECONOMIC EFFECT OF LATVIA'S INCOMING IN EUROPEAN UNION	54
Solovjovs D., Burmeisters A. THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE GOVERNANCE WITHIN ECONOMIC RECESSION AND LABOUR FORCE SHORTAGE ENVIRONMENT	55
Šatrevičs V., Zvanītājs J. DEVELOPMENT SCENARIOS OF PRODUCTION BRANCHES IN LATVIAN NATIONAL ECONOMY	56
Ščeuļovs D., Gaile-Sarkane E. MARKETING MIX IN ELECTRONIC MARKETING	57
Štaube T., Geipele I. SUSTAINABLE DEVELOPMENT MODEL FOR THE MODERN INDUSTRIAL PREMISES IN LATVIA	57
Štucere S. PROPORTIONAL REAL IESTATE TAX APPLICATION PROBLEMS IN LATVIA	58
Tambovceva T. BUILDINGS' LIFE CYCLE ENVIRONMENTAL IMPACTS AND COSTS ASSESSMENT.....	59
Titko J., Lāce N. DEVELOPMENT OF A STRUCTURAL MODEL OF THE CONCEPT OF BANK VALUE	59
Vanags J., Auziņš A., Grizāns J. CHANGES IN THE RESOURCE AVAILABLE FOR THE CONSTRUCTION INDUSTRY USE EFFICIENCY DURING THE DIFFERENT PHASES OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT CYCLE.....	60
Vanags J., Geipele I., Kalniņa A. ECONOMICAL ASPECTS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN CONSTRUCTION INDUSRY	61

Resursu izmantošanas efektivitāte un tās palielināšana ir cieši saistīta ar saražotā produkta cenu. Ņemot vērā būvniecības nozares ciešo saistību ar mājokļu tirgu, darbaspēka ražīguma paaugstināšana un citu resursu lietderīgāka izmantošana samazina būves resursu ietilpību, samazinot tās pašizmaksu un radot iespēju mājokļus tirgū piedāvāt par zemākām cenām. Neskatoties uz sociālās korporatīvās atbildības plašo propagandu, mājokļu, komercplatību un industriālo platību ražotāji galveno uzmanību velta savu ekonomisko interešu papildīšanai un jebkurā izdevīgākā brīdī cenšas palielināt, nevis samazināt attiecīgā būvniecības produkta cenu. Tādējādi peļņas iespējas būvniekiem izraisa lielu imunitāti pret korporatīvo sociālo atbildību, neskatoties uz sasniegtajiem rezultātiem resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanā. No pētnieciskā viedokļa būvniecības nozares atrodas unikālā situācijā – pēc straujas izaugsmes perioda laikā no 2004.gada līdz 2007.gadam iestājas strauja recesija. RTU Inženierekonomikas un vadības fakultātes ietvaros veiktā pētījuma ietvaros tika noskaidrots, ka peļņas palielināšanas iespējas un tās izmantošana negatīvi ietekmē resursu izmantošanas efektivitāti. Šajā pētījumā netika iekļauts viss straujās izaugsmes periods, tāpēc būs interesanti uzzināt, kā būvuzņēmumi reagē uz turpmākajām ekonomikas attīstības intensitātes izmaiņām, tajā skaitā recesijas apstākļos. Būvniecības nozarē saražotā produkta apjoms sāka samazināties 2008.gada pirmajā pusē, kas pieņēmas spēkā ar katru ceturksni, maksimālo tempu sasniedzot 2009.gada III un IV ceturksnī. Ja straujas izaugsmes periodā, kad būvniecības produkcijas kopējais pieprasījums ievērojami pārsniedza kopējo piedāvājumu, netiek identificēti ārējie faktori, kuri veicinātu būvkomersantu rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanu. Situācija krasi mainās ekonomikas recesijas apstākļos, kad kopējais piedāvājums pārsniedz kopējo pieprasījumu un būvniecības produkta cenu līmenis sāk samazināties. Šajā laikā būvniecības uzņēmumiem nākas samazināt peļņu un bankrota draudu novēršanai uzņēmumu vadītāju uzmanība tiek veltīta resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanas pasākumiem. Pētījumā galvenā uzmanība veltīta būvniecības rīcībā esošā darbaspēka un kapitāla izmantošanas efektivitātes izmaiņām straujas ekonomiskās izaugsmes periodā un recesijas apstākļos.

Vanags J., Geipele I., Kalniņa A. ECONOMICAL ASPECTS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN CONSTRUCTION INDUSTRY

Vanags J., Geipele I., Kalniņa A. BŪVUZŅĒMĒJDARBĪBAS KORPORATĪVĀS SOCIĀLĀS ATBILDĪBAS EKONOMISKIE ASPEKTI DAŽĀDĀS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS CIKLA FĀZĒS

Korporatīvā sociālā atbildība ir salīdzinoši jauna ekonomikas zinātnes kategorija. Zinātnieku uzmanības lokā tā nonāca pagājušā gadsimta sākumā, bet plašāki pētījumi tiek veikti tikai 70. gadu sākumā. Sabiedrībai saskaroties ar sociāli ekonomiskās globalizācijas radītajiem izaicinājumiem, korporatīvās sociālās atbildības izpausmes, tās attīstības veicināšana un izplatība dažāda attīstības līmeņa valstīs kļūst arvien aktuālāka. Zinātnieku viedoklis par korporatīvās attīstības jēdziena saturu un tā nozīmi sabiedrībā nozīmīgu problēmu risināšanā, komersantu un sabiedrības interešu tuvināšanā un saskaņošanā ir visai atšķirīgas. Lielu ieguldījumu šā jaunā ekonomikas zinātnes virziena attīstībā ir devuši Hay, R. & Gray, E., Quazi, A. M., Wartick, S., P. Cochran, Spence, L.; Habisch, A.; Schmidpeter R. un daudzi citi. Ne mazums zinātnieku savos darbos ir kritizējuši korporatīvo sociālo atbildību, norādot uz jēdziena nekonkrētību, tajā iekļauto vārdu pretrunīgumu un atšķirīgās interpretācijas iespējām, tā pretrunīgo saturu saistībā ar korporatīvo atbildību kā tādu. Argumentētāk un

pārliecinošāk korporatīvo sociālo atbildību ir kritizējuši Friedman M., Henderson D., Doane D. un citi zinātnieki, kā arī sabiedriskie darbinieki.

Būvniecības nozarei salīdzinājumā ar citām tautsaimniecības nozarēm ir lielāka nozīme sabiedriskās un sociālās infrastruktūras veidošanā. Lielāko daļu no valsts un pašvaldības pasūtījumiem vērtības izteiksmē izpilda būvuzņēmumi, kas rada zināmu priekšrocību salīdzinājumā ar citās tautsaimniecības nozarēs strādājošajiem uzņēmējiem. Tāpēc būvuzņēmējdarbībā iesaistītajiem komersantiem būtu jāizrāda lielāka sociālā atbildība par būvju tehnisko, ekoloģisko un ekonomisko atbilstību sabiedrības interesēm ilgtermiņā. Korporatīvā sociālā atbildība būvniecībā sākas ar sabiedrības interesēm atbilstošu telpisko plānošanu, zonējuma un detālplānojuma izstrādi, konkrētas būves novietojumu telpā un beidzas ar cilvēka veselībai drošu un nekaitīgu būvmateriālu pielietošanu, būves efektīvu ekspluatāciju ar minimālu ietekmi uz apkārtējo vidi. Vairāku autoru pētījumos tiek analītiski izvērtēti nozīmīgākie korporatīvo sociālo atbildību veidojošie elementi būvniecībā - atbildība par caurspīdīgu būvuzņēmējdarbību, darba apstākļu uzlabošana būvniecībā nodarbinātajiem, sociāli atbildīgām investīcijām, attiecību uzlabošana ar klientiem, sociālo risku vadība, uzņēmumu sadarbība ar pašvaldībām un vides aizsardzība. Kā redzams, šajā uzskaitījumā atrodas dažāda „svara” un līmeņa ekonomikas kategorijas, kuru iekļaušana vienā jēdzienā „korporatīvā sociālā atbildība” nebūtu vēlama, lai izvairītos no nekonkrētības un nodrošinātu zinātniskos pētījumos iegūto rezultātu salīdzināmību šajā jautājumā, to interpretāciju un ekstrapolāciju. Līdz šim lielākā uzmanība korporatīvās sociālās atbildības pētījumos tiek koncentrēta uzņēmējdarbībai mikrolīmenī, kas samazina iespēju novērtēt komersantu sociālās atbildības pasākumu ietekmi uz nozīmīgākajiem sociālajiem procesiem – nodarbinātību, darba samaksu, mājsaimniecību reālajiem ienākumiem, ekoloģisko līdzsvaru un dabisko resursu atjaunoties spēju. Autori savā pētījumā galveno uzmanību velta korporatīvās sociālās atbildības atbilstību ekonomiskajiem aspektiem būvuzņēmējdarbībā makrolīmenī. Darbā tiek identificēti un analizēti nozīmīgākie sociālās atbildības elementi būvniecības nozarē – būvniecībā nodarbināto darba samaksas izmaiņas, būvniecības produkta cenu pieaugums, kas radies uzņēmumam palielinot peļņu, darbavietu skaita palielināšana straujas ekonomiskās izaugsmes periodā un saglabāšana recesijas apstākļos. Straujas ekonomiskās izaugsmes periodā laikā no 2004. līdz 2007.gadam būvniecības nozarē saražotā būvniecības produkta apjoms vērtības izteiksmē palielinājās 2,7 reizes, bet fiziskais būvniecības produkta apjoms pieauga nepilnas 1,5 reizes. Pastāvot kopējā būvniecības produkcijas pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstībai, būvuzņēmumi strauji palielināja realizētās produkcijas cenu. Ekonomikas recesijas apstākļos Būvniecības nozarē saražotās produkcijas apjoms samazinājies 2,6 reizes un nodarbināto skaits samazinājies par 39,9%. Latvijā nevienam nav noslēpums, ka liela daļa būvuzņēmēju nodarbinātiem darba samaksu maksā aploksnēs, iemaksas sociālajā fondā neatbilst normatīvajos aktos noteiktajam, rezultātā valstij nepietiek līdzekļu, lai darba meklētājiem izmaksātu iztikas minimumam atbilstošu bezdarbnieka pabalstu. Šie un citi makrolīmeņa rādītāji skaidri norāda uz korporatīvās sociālās atbildības līmeni un tā izmaiņām būvuzņēmējdarbībā straujas ekonomikas izaugsmes periodā un recesijas apstākļos.